

EUROPEAN COMMISSION
DIRECTORATE-GENERAL FOR EDUCATION AND CULTURE

Culture and creativity

Europejskie Stolice Kultury (ESK) 2020-2033

Wytyczne dotyczące samooceny miast ESK

1. Tło i kontekst

Niezależny monitoring i ocena przez miasta-gospodarzy

Nowy wymóg dla Europejskich Stolic Kultury

Europejskie Stolice Kultury (ESK) zostały utworzone w 1985 r. jako międzyrządowa inicjatywa i przekształcone w działanie Unii Europejskiej w 1999 roku. Zasady zostały odnowione od 2007 r., rozwijając skuteczność tego działania. Zgodnie z tymi zasadami, Komisja Europejska zapewnia zewnętrzną i niezależną ocenę wszystkich lat ESK 2007-2019. Ponadto wiele ESK zainicjowało do tej pory i przeprowadziło własne ewaluacje roku tytułowego, według różnych modeli i podejść.

Decyzja nr 445/2014/UE¹ („decyzja”) ustanawia nowe procedury dotyczące realizacji działania ESK w latach 2020–2033. W odniesieniu do oceny Decyzja nakłada na wszystkie ESK 2020-2033 nowy obowiązek przeprowadzenia oceny wyników roku tytułowego. W ramach tego nowego obowiązku miasto ubiegające się o tytuł musi wskazać w swoim wniosku swoje plany monitorowania i oceny wpływu ESK na miasto, a także plany upowszechniania wyników takiej oceny.

Dokładniej, art. 16 decyzji definiuje działania miast i obowiązki Komisji w następujący sposób:

1.

- Każde miasto odpowiada za ocenę rezultatów roku, w którym było Europejską Stolicą Kultury.
- Komisja opracowuje wspólne wytyczne i wskaźniki dla miast zainteresowanych w oparciu o cele i kryteria [działania ESK] w celu zapewnienia spójnego podejścia do procedury oceny.

¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014D0445>

– Dane miasta sporządzają sprawozdania z oceny i przekazują je Komisji do dnia 31 grudnia roku następującego po roku obchodów.

–Komisja publikuje sprawozdania z oceny na swojej stronie internetowej.

2.

– Poza ocenami sporządzanymi przez miasta Komisja zapewnia, aby regularnie sporządzane były niezależne zewnętrzne oceny rezultatów działania.

– Te oceny koncentrują się na ujęciu wszystkich dotychczasowych obchodów Europejskiej Stolicy Kultury w kontekście europejskim, umożliwiając dokonywanie porównań i wyciąganie użytecznych wniosków na potrzeby przyszłych Europejskich Stolic Kultury i wszystkich miast europejskich. Oceny zawierają podsumowanie działania w ujęciu całościowym, w tym ocenę efektywności procesów związanych z działaniem, jego oddziaływania oraz sposobów jego usprawnienia.

– Komisja przedstawia Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i Komitetowi Regionów następujące sprawozdania oparte na tych ocenach, wraz z, o ile właściwe, odpowiednimi wnioskami:

a) pierwsze sprawozdanie okresowe do dnia 31 grudnia 2024 r.;

b) drugie sprawozdanie okresowe do dnia 31 grudnia 2029 r.;

c) sprawozdanie ex post do dnia 31 grudnia 2034 r.

Niniejszy dokument wyjaśnia korzyści dla ESK z przeprowadzenia własnej oceny wyników roku ESK. Zawiera również zestaw wspólnych wskaźników do wykorzystania oraz listę pytań, które miasta powinny sobie zadać, decydując się na aplikację w naborze na ESK i planując swoją procedurę oceny.

Dokument opiera się na ekspertyzie wynikającej z zewnętrznych i niezależnych ocen ESK sporządzanych dla Komisji od 2007 r. – w szczególności sekcji „pomiar wpływu” oceny ESK w 2012 r. – jak również w sprawie finansowanej przez UE prac Grupy Roboczej byłych ESK, powołanej w latach 2009-2010 w celu wymiany dobrych praktyk i sporządzenia rekomendacji do badań i ewaluacji przez miasta sprawujące ten tytuł.

Dalsza lektura:

Dostęp do zewnętrznych ocen ESK oraz raportu Grupy roboczej ESK można uzyskać pod adresem:

- http://ec.europa.eu/culture/tools/actions/capitals-culture_en.htm

- <http://ecocpolicygroup.wordpress.com/category/case-studies-ecocs>

2. Kluczowe motywacje i cele

Przyczyny i motywacje DLACZEGO miasta powinny oceniać wyniki swojego roku ESK

Od momentu jej rozpoczęcia w 1985 r. działanie „Europejska Stolica Kultury” rozszerzyła się i rozrosła aby stać się dziś jednym z najbardziej prestiżowych i zauważalnych wydarzeń kulturalnych w Europie. Na przestrzeni lat inicjatywa przyczynia się również do zrównoważonego rozwoju miast i otaczających je obszarów, przynosząc im – jeśli dobrze przygotowane – długoterminowe pozytywne oddziaływanie na kulturę, społeczeństwo i warunki gospodarcze. W konsekwencji ESK są obecnie uznawane za laboratoria dla strategicznych inwestycji w kulturę na poziomie lokalnym i regionalnym.

Jednak nadal brakuje spójnej bazy dowodowej, aby lepiej zrozumieć korzyści płynące z bycia ESK, a zwłaszcza jej średnio-do-długoterminowego kulturowego, społecznego i gospodarczego dziedzictwa w miastach

gospodarzach. Brakuje również wspólnej podstawy do porównania jej wpływu z pomiędzy poszczególnymi miastami. Nowy obowiązek oceny wprowadzony w decyzji jest sposobem na zaradzenie tej sytuacji.

Pierwszymi odbiorcami takich ocen są miasta goszczące tytuł. Obowiązek ten będzie również przynosić korzyści innym miastom w całej Europie, które chcą uczyć się na doświadczeniach ESK i lepiej zrozumieć wieloaspektowy wpływ tak ogromnej inwestycji w kulturę. Wreszcie pomoże instytucjom Unii Europejskiej w ocenie skumulowanego wpływu działań ESK, szczególnie, że oceny przeprowadzane przez miasta będą uzupełniać zewnętrzne i niezależne oceny przeprowadzone dla Komisji Europejskiej.

Dokładniej rzecz ujmując, **na szczeblu lokalnym** nowy obowiązek pomoże ESK w usprawnieniu realizacji celów wyznaczonych na rok obchodów. Doświadczenie pokazuje, że planowanie oceny (i narzędzi oceny) z dużym wyprzedzeniem pomaga miastom opracować wizję ich mocnych i słabych stron, aby przeanalizować, do czego mogą realistycznie dążyć poprzez tytuł ESK i w ten sposób udoskonalić swoje cele, aby ustalić jasne kamienie milowe w kierunku ich osiągnięcia i w efekcie poprawić końcowy rezultat roku ESK.

Samooceńca powinna również umożliwić lepsze zademonstrowanie wpływu roku tytułowego i sposobów w które zoptymalizowały się korzyści kulturowe, społeczne i gospodarcze oraz efekt tytułu, jaki wywiera na rozwój miasta. Przyczyniłoby się to również do wspierania lokalnego przywiązania do celów, pomocy miastom w planowaniu i negocjowaniu z partnerami (w szczególności sponsorami) i władzami publicznymi (na poziomie lokalnym, regionalnym lub krajowym) oraz stało się dobrą praktyką i źródłem inspiracji dla przyszłych ESK do wyznaczania znaczących i osiągalnych celów. Wreszcie, wyniki ewaluacji mogą wspierać również przyszłe strategie kulturalne miasta.

Na poziomie europejskim [nowy obowiązek oceny] pomoże zrozumieć, w jaki sposób poszczególne ESK przyczyniają się do realizacji celów działania, w jak szerokim zakresie osiągnęły swoje cele, czy realizacja przebiegała zgodnie z pierwotną propozycją oraz w jaki sposób działania ESK jako całość można by poprawić. Co bardzo ważne, nowy obowiązek – dając bardziej kompleksowe spojrzenie na wyniki ESK – zachęci również do dalszego transferu wiedzy między miastami, ponieważ bardziej spójne dane umożliwiają szczegółowe porównania między miastami. To będzie wzmacniać istniejącą bazę dowodową dotyczącą możliwości działania ESK i – bardziej ogólnie – inicjatyw kulturalnych wspierających rewitalizację gospodarek miejskich lub wpływających na zmiany społeczne, a także przyczyniać się do realizacji szerszych celów Unii Europejskiej.

3. Wspólne podstawowe wskaźniki

Minimalny zestaw wskaźników, który powinien znajdować się w każdej ewaluacji przeprowadzanej przez miasta

Miasta sprawujące tytuł ESK zachęcamy do korzystania z przedstawionych poniżej wspólnych wskaźników podstawowych (Tabela 2) podczas przeprowadzania ich samooceny.

Wskaźniki te odpowiadają ogólnym i szczegółowym celom działania ESK, jak określono w decyzji i ich zastosowanie do celów operacyjnych na poziomie miasta (tabela 1). Opierają się one również na kryteriach określonych w decyzji, dotyczących oceny wniosków miast ubiegających się o tytuł ESK. Podstawowe wskaźniki sugerowane poniżej odzwierciedlają tę hierarchię celów i mają na celu uchwycenie ich istoty, gdy tylko jest to możliwe w postaci ilościowej.

Tabela 1 – Hierarchia celów ESK

Cele ogólne								
Chronić i promować różnorodność kultur w Europie, podkreślać ich wspólne cechy, zwiększać poczucie przynależności obywateli do wspólnej przestrzeni kulturowej (GO1) oraz wspierać wkład kultury w długofalowy rozwój miast (GO2)								
Cele szczegółowe (CS)								
CS1: Zwiększać zasięg, różnorodność i europejski wymiar kulturowy oferty miasta, w tym poprzez współpracę transnarodową			CS2: Rozszerzać dostępność oraz uczestnictwo w ofercie kulturalnej miasta		CS3: Wzmacniać potencjał sektora kultury w mieście i jego powiązania z pozostałymi sektorami		CS4: Wzmacniać międzynarodowy profil miasta poprzez kulturę	
Cele operacyjne								
Stymulować rozległy program kulturalny o wysokiej jakości artystycznej	Zapewnić europejski wymiar programu kulturalnego w oparciu o szeroką współpracę międzynarodową	Zaangażować szeroki zakres interesariuszy oraz mieszkańców w przygotowanie i wdrożenie programu kulturalnego	Stworzyć nowe możliwości uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych dla szerokiej grupy odbiorców	Rozwijać infrastrukturę kulturalną	Rozwijać potencjał, umiejętności oraz zarządzanie sektorem kulturalnym	Stymulować partnerstwo oraz współpracę z innymi sektorami	Promować miasto i jego program kulturalny	Wzmacniać międzynarodową perspektywę mieszkańców

Oczekuje się, że niektóre wskaźniki mogą wymagać dalszego rozwoju w świetle zmian, wniosków wyciągniętych z oceny innych ESK, nieoczekiwanych wydarzeń, nowego rodzaju tworzonych danych i dostępnych nowych metodologii ich pozyskiwania.

Dane ilościowe powinny uwzględniać punkty odniesienia (tj. dane na etapie składania wniosku, początek roku ESK, koniec roku tytułowego), regionalne lub krajowe komparatory, jeśli są dostępne, a także kulturowy, społeczny, edukacyjny i infrastrukturalny charakter miasta. Dane należy również przeanalizować kontekstowo, aby zrozumieć, jaki wkład wniosła ESK, i zidentyfikować inne wpływowe czynniki.

Oprócz tych wspólnych wskaźników miasta powinny również zdefiniować wszelkie dodatkowe potrzebne wskaźniki w świetle własnego kontekstu, priorytetów i działań oraz odzwierciedlając ich własne cele zamierzone do osiągnięcia. Wskaźniki te można uznać za istotne dla przyszłych miast i włączyć do wspólnych wskaźniki ESK.

Wszystkie wskaźniki powinny być zgodne z metodyką SMART: specyficzne, mierzalne, osiągalne, istotne i określone w czasie.

TŁUMACZENIE ROBOCZE

Tabela 2 - Przegląd celów i kryteriów ESK wraz z odpowiadającymi im wskaźnikami indykatywnymi i możliwymi źródłami gromadzenia danych

Cele	Typ wskaźnika	Wskaźniki indykatywne	Możliwe źródła gromadzenia danych
<p>Cel ogólny 1 Chronić i promować różnorodność kultur w Europie, podkreślać ich wspólne cechy, zwiększać poczucie przynależności obywateli do wspólnej przestrzeni kulturowej</p>	<p>Wpływ</p>	<p>Większa świadomość mieszkańców i docenienie różnorodności kultur europejskich.</p> <p>Zwiększone poczucie przynależności obywateli do wspólnej przestrzeni kulturowej, postrzeganie przez obywateli bycia Europejczykiem.</p> <p>Zwiększony udział i zaangażowanie obywateli w projekty wielokulturowe.</p> <p>Zwiększona wiedza o kulturach europejskich.</p> <p>Wzrost umiejętności w zakresie niematerialnego dziedzictwa europejskiego (sztuka i rzemiosło)</p> <p>Zwiększona liczba inicjatyw kulturalnych łączących dziedzictwo i innowacyjność.</p> <p>Inwestycje w infrastrukturę materialnego dziedzictwa kulturowego, zmiana przeznaczenia lub reinterpretacja dziedzictwa.</p> <p>Różnorodność tematów europejskich (w programie, w mediach).</p> <p>Obszar geograficzny objęty programem artystycznym.</p> <p>Liczba i jakość projektów wielokulturowych.</p> <p>Liczba lokalnych inicjatyw oddolnych, z udziałem partnerzy europejscy lub tematów międzykulturowych.</p> <p>Liczba i profil osób, do których dotarł przekaz medialny.</p> <p>Zasięg geograficzny przekazu medialnego.</p> <p>Zwiększona liczba wizyt w miejscach dziedzictwa (liczba osób i długość wizyty).</p> <p>Zwiększone wsparcie dla projektów wielokulturowych m.in. za pomocą mniejszości kulturowych.</p>	<p>Ankiety wśród mieszkańców, m.in. podjęte lub zlecone przez gminy lub agencje zarządzające ESK. Pytanie takie jak „Jakie jest Twoje rozumienie poczucia „europejskości”?”</p> <p>Ankiety wśród artystów, sektora kultury i agencji lokalnych/regionalnych/krajowych (gminy i nie tylko) odpowiedzialnych za kulturę, edukację i cele rozwojowe.</p> <p>Grupy fokusowe w gronie mieszkańców / społeczności, na zlecenie powyższego i/lub prowadzone przez lokalne uczelnie.</p> <p>Raporty inwestycyjne i rozwojowe. Analiza jakościowa programu.</p> <p>Liczba i jakość programów promujących różnorodność i Europę.</p> <p>Ankieta do samodzielnego wypełnienia (na miejscu lub wysłana później cyfrowo). Analiza jakości informacji w zakresie tematów i programów europejskich udostępniane na stronach ESK.</p> <p>Analiza aktywności online – komentarze, informacje udostępniane przez odbiorców.</p> <p>Analiza recenzji mediów sygn. tematy europejskie i program ESK.</p> <p>Analiza przekazów medialnych (liczba i profil osób, do których dotarły, pokrycie geograficzne).</p> <p>Dane z oceny wewnętrznej organizacji/institucji kulturalnych.</p> <p>Sondaże (np. online lub na miejscu).</p> <p>Eurobarometr.</p>

TŁUMACZENIE ROBOCZE

<p>Cel ogólny 2 Wspierać wkład kultury w długofalowy rozwój miasta</p>	<p>Wpływ</p>	<p>Krajowe/międzynarodowe postrzeganie miasta jako żywego kulturowo i mający lepszy wizerunek.</p> <p>Wzrost PKB i zatrudnienia w sektorach kultury i kreatywnych miasta.</p> <p>Zwiększenie dostępności przestrzeni dla produkcji kulturalnej (studia itp.).</p> <p>Jakość i ilość długoterminowych dokumentów strategicznych i polityk przygotowanych po ESK.</p> <p>Nowe wykorzystanie niewykorzystanych przestrzeni, rozwój nowej przestrzeni publicznej.</p> <p>Organy referencyjne sektora obywatelskiego współpracujące z gminą – liczba, liczba spotkań, liczba organizacji uczestniczących.</p> <p>Opracowanie strategii kulturalnej miasta i plany wdrożeniowe.</p> <p>Liczba decyzji, które gmina podjęła w konsultacjach z sektorem kultury i obywatelskim oraz zwiększony budżet na działalność kulturalną</p>	<p>Ankiety wśród turystów i odwiedzających miasta przyjmujące, międzynarodowe ankiety i opinie turystyczne; opinia krajowych lub międzynarodowych ekspertów kultury; inne wiarygodne opublikowane źródła.</p> <p>Dane statystyczne dostarczane przez gminy, krajowe urzędy statystyczne, organy sektorowe itp.</p> <p>Analiza dokumentów.</p> <p>Dane GPS, duże zbiory danych itp.</p> <p>Raporty, liczba nowych inicjatyw obywatelskich, nowe organizacje, kreatywne start-upy, partnerstwa itp.</p> <p>Programy pracy i sprawozdania grup referencyjnych.</p> <p>Analiza budżetu miasta – wydatki na kulturę.</p>
<p>Cel szczegółowy 1 Zwiększać zasięg, różnorodność i europejski wymiar kulturowy oferty miasta, w tym poprzez współpracę transnarodową</p>	<p>Rezultat</p>	<p>Całkowita liczba wydarzeń.</p> <p>Całkowity budżet programów kulturalnych ESK.</p> <p>Zwiększone wkłady finansowe uzyskane od publicznych, partnerów z sektora prywatnego i trzeciego.</p> <p>Liczba działań uwydatniających różnorodność europejską, w oparciu o tematy europejskie lub oparte na współpracy transnarodowej.</p> <p>Liczba nowych transgranicznych współpracy, koprodukcji i wymiany z udziałem lokalnych i międzynarodowych operatorów.</p> <p>Program ESK podzielony według gatunków.</p> <p>Liczba wydarzeń w każdej kategorii wydarzeń.</p> <p>Liczba artystów zaangażowanych we współpracę międzynarodową.</p> <p>Liczba lokalnych artystów zaangażowanych w działalność międzynarodową i projekty za granicą</p>	<p>Dane dot. programu dostarczane przez agencje zarządzające Analizą ESK (menedżerskie i naukowe).</p> <p>Liczba nowych i trwałych partnerstw międzynarodowych.</p> <p>Analiza jakościowa nowej współpracy transgranicznej.</p> <p>Analiza jakościowa programu.</p> <p>Raporty i statystyki z projektów i instytucji.</p> <p>Ankiety artystów, sektora kultury i agencji lokalnych/regionalnych/krajowych (gminy i nie tylko).</p>
<p>Cel szczegółowy 2</p>	<p>Rezultat</p>	<p>Uczestnictwo w wydarzeniach ESK i ewolucja w porównaniu do stałej publiczności kulturalnej w mieście</p>	<p>Dane dot. programu dostarczane przez agencje zarządzające ESK.</p>

TŁUMACZENIE ROBOCZE

<p>Rozszerzać dostępność oraz uczestnictwo w ofercie kulturalnej miasta</p>		<p>% mieszkańców uczestniczących w wydarzeniach, w tym młodzież, szkoły, mniejszości lub w niekorzystnej sytuacji.</p> <p>Zwiększony poziom świadomości oferty kulturalnej (ogólnie i przez grupy wymienione powyżej).</p> <p>Liczba i profil aktywnych wolontariuszy oraz poziom (skala) ich zaangażowania.</p> <p>Liczba wydarzeń i inicjatyw zachęcających do zaangażowanej aktywności i oferujących możliwości różnego poziomu uczestnictwa.</p> <p>Równowaga płci i różnorodność kulturowa siły roboczej.</p> <p>Geograficzne rozmieszczenie odbiorców.</p> <p>Liczba i jakość programów zachęcających do szerszego zaangażowania (np. polityka biletowa, transport, promocja).</p> <p>Liczba i jakość programów z udziałem dotąd niezaangażowanych.</p> <p>Wzrost motywacji do uczestnictwa w kulturze.</p> <p>Zwiększona głębia uczestnictwa w kulturze.</p> <p>Liczba przeszkolonych i korzystających z usług kulturalnych profesjonalistów.</p> <p>Metody angażowania odbiorców w codziennej pracy.</p> <p>Zwiększony udział lokalnych grup społecznych i szkół w programach kulturalnych.</p> <p>Zwiększona różnorodność (wiek, pochodzenie kulturowe) publiczności.</p>	<p>Ankiety wśród mieszkańców, m.in. podjęte lub zlecone przez gminy lub agencje zarządzające ESK i innymi rodzajami opinii zbieranie m.in. za pomocą kreatywnych środków. Porównane z krajowymi lub międzynarodowymi komparatory.</p> <p>Rezydentne grupy fokusowe (reprezentacyjne/prowadzone z różnych dzielnic), prowadzonych przez lokalne Uczelnie.</p> <p>Studenckie grupy fokusowe, prowadzone przez lokalne Uczelnie.</p> <p>Raporty i statystyki z projektów i instytucji.</p> <p>Autoraporty uczestników.</p> <p>Analiza obserwacji.</p> <p>Analiza zaangażowania online na stronach związanych z ESK (komentarze, udostępnienie, profil osób).</p> <p>Dane dotyczące kas biletowych i zarządzania relacjami niestandardowymi (numery odwiedzających i częstotliwość wizyt).</p> <p>Analiza kodów pocztowych odbiorców.</p> <p>Google Analytics.</p>
<p>Cel szczegółowy 3 Wzmacniać potencjał sektora kultury w mieście i jego powiązania z pozostałymi sektorami</p>	<p>Rezultat</p>	<p>Strategia długofalowego rozwoju kulturalnego miasta, wstępna i po ESK, w tym plan działania.</p> <p>Wartość inwestycji w infrastrukturę kulturalną oraz Budynek.</p> <p>Wartość inwestycji organizacji pozarządowych w programy kulturalne sektora NGO i CCI.</p>	<p>Dane statystyczne dostarczane przez organy publiczne na szczeblu lokalnym, wojewódzkim lub regionalnym o jakimkolwiek wzroście PKB, w danych dotyczących zatrudnienia.</p> <p>Opublikowane dokumenty organu odpowiedzialnego za ESK, gmin i/lub innych odpowiedni organ.</p> <p>Ocena programów budowania zdolności.</p> <p>Raporty z programów.</p>

TŁUMACZENIE ROBOCZE

	<p>Ilość, jakość i trwałość programów oraz programy wspierające rozwój zawodowy menedżerów kultury i artystów.</p> <p>Stworzone warunki i programy rozwoju organizacji pozarządowych, przemysłów kultury i kreatywnych (w celu wsparcia dywersyfikacji, ilości, wzrostu, rozszerzonego zasięgu lub umiędzynarodowienia).</p> <p>Organy referencyjne sektora obywatelskiego współpracujące z Działem kultury miasta – liczba, liczba spotkań, organizacje uczestniczące).</p> <p>Trwałe wielosektorowe partnerstwo na rzecz kultury.</p> <p>Współpraca międzysektorowa włączająca sektor kultury.</p> <p>Liczba i profil projektów realizowanych z innymi sektorami.</p> <p>Liczba dokumentów wspierających współpracę międzysektorową.</p> <p>Podniesione standardy zarządzania kulturą.</p> <p>Liczba i profil osób i organizacji biorących udział w programach budowania potencjału</p>	<p>Ankiety przedstawicieli sektora kultury.</p> <p>Raporty od wspieranych osób lub organizacji.</p> <p>Sprawozdania odpowiednich organów przedstawicielskich (np. przedstawicielstwa organizacji pozarządowych lub CCI).</p> <p>Ankieta do samodzielnego wypełnienia (na miejscu lub wysłana później cyfrowo).</p> <p>Dane wewnętrzne organizacji partnerskiej: wewnętrzne dane ewaluacyjne z projektu.</p> <p>Analiza operatów szacunkowych gminnych menedżerów kultury.</p> <p>Samoooceny uczestników.</p>
<p>Cel szczegółowy 4 Wzmacniać międzynarodowy profil miasta poprzez kulturę</p>	<p>Rezultat</p> <p>Wzrost wizyt turystycznych (wizyty dzienne i noclegi, zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym).</p> <p>Ilość i % pozytywnych relacji medialnych z miasta.</p> <p>Świadomość ESK wśród mieszkańców.</p> <p>Świadomość ESK wśród sektora kultury i przedstawicieli za granicą (np. ambasady, krajowe organizacje kulturalne).</p> <p>Wielkość i % pokrycia miasta ESK i/ lub jego oferta kulturalna.</p> <p>Świadomość ESK jako wyróżnienia miasta / kontrybutora do reputacji miasta wśród mieszkańców.</p> <p>Zmiany w pozycjonowaniu / reprezentacji / inkluzji miasta po raz pierwszy w międzynarodowych rankingach marek miejskich²</p>	<p>Dane statystyczne dostarczane przez izby turystyczne lub właściwy organ publiczny.</p> <p>Dane dostarczone przez autorytatywne organizacje monitorujące media.</p> <p>Ankiety mieszkańców, m.in. podjęte lub zlecone przez gminy lub agencje zarządzające ESK.</p> <p>Analiza jakościowa przekazów medialnych przez zespoły uniwersyteckie.</p> <p>Sondaże krajowych instytutów kultury za granicą.</p> <p>Badania krajowych i międzynarodowych środowisk opiniotwórczych w turystyce i sektory kultury (Umieść miasto na mapie Europy).</p> <p>Grupy fokusowe z lokalnymi lub krajowymi influencerami / liderami opinii. Pytanie takich jak „Jak zwiększyć lokalną dumę”.</p> <p>Wywiady z interesariuszami</p>

² <https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/cultural-creative-cities-monitor/>

4. Planowanie i wdrażanie procedur ewaluacyjnych

Kilka przydatnych pytań, które miasta powinny sobie zadać

Kiedy rozpoczynać proces?

Terminowa realizacja samooceny pomaga zapewnić, że zostały poczynione odpowiednie ustalenia organizacyjne, że zaplanowane jest finansowanie i że przeznaczony jest czas na ustalenie zakresu gromadzenia i analizowania danych, a także pozycja wyjściowa.

Planowanie oceny powinno rozpocząć się na wczesnym etapie procesu. Miasta muszą uwzględnić określoną liczbę parametrów organizacyjnych, w tym czas trwania oceny, ile środków zostanie na nią przeznaczonych, jakie narzędzia do zbierania i analizy danych oraz mechanizmy będą potrzebne, przydzielając odpowiedzialność za podjęcie działania, decydowanie o tym, czy potrzebne jest dodatkowe szkolenie, aby zapewnić obiektywne i profesjonalne gromadzenie danych przez wszystkie zaangażowane strony, analizę przeglądów etycznych i określenie, jaki rodzaj oceny jest potrzebny.

Miasta, które wcześniej otrzymały tytuł, podchodziły do tego na różne sposoby. Dla przykładu, program badawczy Liverpoolu 2008 rozpoczął się w 2005 roku, Stavanger 2008 rozpoczął swoją ewaluację w 2006 r., a Luksemburg 2007 rozpoczął prowadzenie badań w 2005 r.

Niektóre miasta rozpoczynają program ewaluacji na około rok przed rozpoczęciem realizacji swojego programu kulturalnego, m.in. Essen/Zagłębie Ruhry 2010 i Turku 2011. Guimarães 2012 wdrożył swój program oceny tuż przed rozpoczęciem roku tytułowego.

Który okres objąć oceną?

Decydowanie o tym, jak długo powinien trwać proces ewaluacji, jest również ważnym aspektem fazy planowania. Celem ESK jest wywarcie długoterminowego wpływu na rozwój miasta, ale często badania skupiają się tylko na efektach krótkoterminowych. Tylko dwie ESK: Liverpool 2008 i Turku 2011, podjęły badania przedłużone, trwające kilka lat po zakończeniu roku tytułowego. W większości miast procedury oceny kończą się od około sześciu do 12 miesięcy po zakończeniu roku tytułowego, co przynajmniej częściowo odzwierciedla potrzebę wykazania wyników na szczeblu lokalnym jak najwcześniej po zakończeniu roku ESK. Równowaga między naciskami w celu wykazania szybkich rezultatów oraz koniecznością przeprowadzenia dokładnej analizy i oceny jakości powinna być brana pod uwagę na etapie planowania. Grupa Robocza ESK zasugerowała, że przedmiot procesu oceny powinien zostać przedłużony do roku lub dwóch lat po roku tytułowym, aby zapewnić dokładną ocenę, zaś potrzebna byłaby ocena od trzech do czterech lat, aby właściwie obserwować długoterminowe skutki. Jeśli program w latach wzrostu jest ważny z punktu widzenia celów konkretnej ESK, powinny być prowadzone badania wydłużone, obejmujące okres przed ESK.

Jaki budżet na ewaluację?

Zapewnienie niezbędnych funduszy na badania ewaluacyjne jest często wyzwaniem w wielu miastach. Jednak w dłuższej perspektywie inwestowanie w badania może przynieść szereg korzyści, takich jak:

umiejętność wykazania wpływu oferty kulturalnej na przyciągnięcie dodatkowego finansowania, uzasadnienie wartości wydatków publicznych i zrozumienie, jakie inicjatywy i/lub projekty mają znaczenie dla miasta. Dlatego ważne jest, aby zidentyfikować i zabezpieczyć finansowanie samooceny, na wczesnym etapie opracowywania wniosku.

Kogo wybrać do przeprowadzenia oceny?

Zastanowienie się nad organizacją, która podejmie się ewaluacji, powinno nastąpić na etapie przygotowania wniosku. Niezależność, przejrzystość i unikanie konfliktu interesów są ważnymi kryteriami w tym zakresie. Dobrą praktyką jest zlecenie tego zadania organizacji, która nie jest związana z agencją odpowiedzialną za realizację roku ESK. Często wybierane są lokalne uczelnie lub inne publiczne lub prywatne organizacje badawcze. Definiowanie jasnych ról i podział obowiązków między organizacją przeprowadzającą ocenę, a agencją wykonawczą powinny zostać przeprowadzone z należytą uwagą, zwłaszcza w odniesieniu do gromadzenia danych, komunikacji i innych zagadnień.

Jaki rodzaj oceny?

Decyzje dotyczące rodzaju ewaluacji, jakie należy podjąć, powinny być również wzięte pod uwagę na wczesnym etapie. Pytania do rozważenia obejmowałyby na przykład: Czy ocena powinna koncentrować się tylko na mieście, czy obejmować szerszy region? Jakie obszary tematyczne i zagadnienia powinna objąć? Czy ewaluacja powinna koncentrować się na ilościowej czy jakościowej strukturze badania czy może połączeniu obu tych podejść badawczych? Jakie wskaźniki byłyby szczególnie ważne, ciekawe i odpowiednie dla każdej ESK? Jaka jest wielkość i skład grupy badanych dla każdej ankiety?

Chociaż ocena przynosi znaczne korzyści, należy również dołożyć starań, aby uniknąć pewnych potencjalnie negatywnych skutków. Zwiększanie znaczenia ewaluacji może mieć np. swój oddźwięk przy opracowywaniu programu kulturalnego, kiedy wypróbowane i przetestowane działania będą miały pierwszeństwo przed bardziej ambitnymi i eksperymentalnymi. Podobnie ważne jest, aby unikać sytuacji, w której program jest opracowywany w celu osiągnięcia „łatwych wygranych” zamiast adresowania trudniejszych kwestii. Ponadto warto zawrzeć w ocenie informacje o szerszym kontekście obejmującym np. pozytywne i negatywne czynniki wpływające na jej wyniki.

Ponownie, ewaluację należy przygotować w odniesieniu do konkretnych celów ESK określonych we wniosku aplikacyjnym i analizie stanu wyjściowego.